

P196p II 776/1.2

ХРИСТІЯНСКА СТАЗКА

ИЛИ ТИ

КРАТКІЙ ПРЕГЛЕД

Патріархалне, подзаконе, благодатне, ил
воююће цркве овде на земљи и торжест
ће цркве горе на небу,

од

ИЛИЄ ПЕТРОВИЋА,

Ђакона и Учителя III. разреда школе Алексинац

Часть I.

P196

Рис. Ср. II 776 / л. 2

РП 622

ХРИСТІЯНСКА СТАЗИЦА

или ти

КРАТКІЙ ПРЕГЛЕД

Патріархалне, подзаконе, благодатне, или
воююће цркве овде на земљи и торжестве
ће цркве горе на небу,

од

ИЛІЄ ПЕТРОВИЋА,

Ђакон и Учитеља III. разреда школе Алексиначке.

Часть I.

Печатња А. Андрића у Београду.

1864.

P190

ХРИСТИАНСКА ПРАВАТА

№ 10

ПРАВАТА ХРИСТИАНСКА

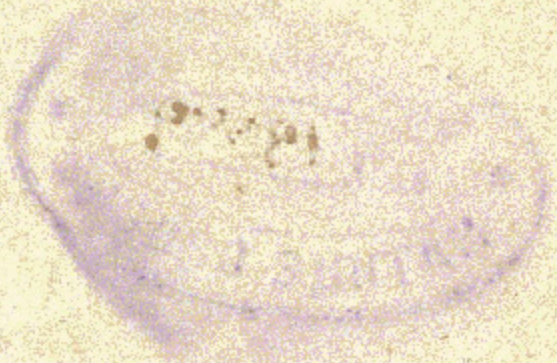
Издавана е от 1878 г. в София. Издател: Християнска мисия.

№ 10

ХРИСТИАНСКА ПРАВАТА

Издавана е от 1878 г. в София. Издател: Християнска мисия.

5674
83

Издавана е от 1878 г. в София. Издател: Християнска мисия.

ПОСВЕТА.

Верним и искреним пріятељима своим

Сими Витошировићу,

Ђорђу Раичићу

и

Раици Јовановићу,

посвећуе књижицу ову за знак благодарности

Сачинитељ.

P190

ГОРЬКА

Въздвигнута и издана въ Москвѣ

Университетской типографіей

въ 1881 году

Въздвигнута и издана въ Москвѣ

Университетской типографіей

Въздвигнута и издана въ Москвѣ

Предговор.

Любезный Пріятель! Любопытство твоё, с коим си ме увек радо слушао, кадгод сам ти штогод приповѣдао о Божіой цркви и нѣным св: обредима, — о нѣном постанку, распро- страненію, гоненію, и коначном заваднѣм од восточне цркви (због властолюбивости римски Папа) одцепленію — побудило ме е, да ти овако од тебе удалѣн штогод, — у колико ми дуж- ность школска, у колико средства за таково писанѣ при рукама имам: и напоследку: у ко- лико моим слабым и незрелым силама узмогу — о томе напишем. Па ако овим моим писанѣм и небудем у станію цѣл мою постићи, любопит- ство твоё задовољити, и нечем те научити: то ћу бар, другог од мене много вештиег (ка- кови данас наше отечество подоста има,) с овим побудити, да се пера лати, и што болѣ и мени и теби на поученѣ нацрта.

Мени додуше многа средства за извршенѣ оваковог посла (ког сам се приміо) оскудѣваю, као: прво и прво кнѣиге, ер знам што но веле наши стари, да без алата нема ни заната, којима бы се при томе послу служіо, и коє я немам;

Р190

а іошт ій мало у кога на овоме краю могу
наћи. К томе време, новац за печатню, а Бога
ми и вештине, — какову я, као едан найма-
ньи црквеный служитель, мислити можеш, да
найманю морам и имати. Но са помоћу Све-
вишнѣга (кои све наше недостатке надокнађава,)
трудићу се да све речене препоне савладам,
и у разна времена писана ти моя писма, сад
под названѣм: „Христїянска Стазица“ или ти
краткїй преглед воююће цркве овде на земљи
и торжествуюће цркве горе на небу, на свет
издам, како бы и другой моїой браћи и прїя-
тельима, кои нису имали прилике о цркви и
нѣным судбинама што пространїе слушати, до
руке дошла, па ако ій у нечему поучим, то ћу се
врло радовати; а ако ли пак цѣл мою пре-
машим, ер сам се врло великог посла примїю,
то онда моли за извинењѣ сваког

Твой прїятель

ИЛЯ ПЕТРОВИЃ,

Равовчанин, Ђакон Алексиначкїй.

Писто прво.

Са помоћу Божиом, започинѣм само дѣло. О да знаш, како сам рад! Али се боим да нечиним кано мало дете када на пут пође. Оно еднако скакуће и трчи напред пред родителѣма, и не-помишляюћи о дужни пута докле има ићи — док напослѣдку насред пута неустане. По што му драго јошт хоћу да ти као грѣшнѣй и најма-нѣй Христов служитель, нешто прозборим, о

Св. Христовой Цркви.

Црква нас Христова, руководи од рођења до саме смрти, па и после смрти непрестане о нама бригу водити. — Кад се човек роди, она га прима у своя наручѣя, и своим св. обредима уводи га у число Христови послѣдователя, и стара се, да се с развитком нѣговог животног быћа, и дух христѣянства развија, ояча и оснажи.

Она е наша руководителька за сво време нашег живота, и свакад нам кадгод се по урође-ной нашої слабости и немоћи, почнемо утопля-вати у мутно море светски страсти, пружа руку помоћи, и избавља нас од беде и напасти. — Она нас ни онда презире кад се као јогунаста деца, из нѣны матерны наручѣя отргнемо, опасним путем пођемо, и у явну пропасть идемо, него нас по урођеной својой матерной любви ипак прима у своя наручѣя као свою любиму челяд, и руково-дећи нас и далѣ кроз метеж земнога живота освет-

лява нам тавне животне стазе, и показуе нам као странцима овде на земљи, правый пут, коим нам валя ићи да у отечество наше небесно царство дођемо. —

Она е наша мати. — И по урођеной любви ка едноутробной своіой деци; воли праведне, милуе грѣшне и напослѣдку не презире ни зле и развратне свое сынове, већ им изнуренима у своим непостояностима, пружа руку помоћи, и настојава да їй с развратног и невалялог пута уклони, и тако їй од зла и неваляства сачува. Деца кад им штогод недостае, траже помоћи у матере. То исто и мы чинимо. Обременѣни — идемо к нѣой и она нам бремя олакшава. Тугом поражени, идемо к нѣой, и она нам жалость умалява. Болестни идемо к нѣой, и она нас исцелява. Изнурени у мутной стихіи светске суете, идемо к нѣой, и она нам силе душевне обнавля и повраћа. Едном речи она нам дае све штогод нам е потребно, ако се само са свим сердцем нѣой обраћамо. — Прима нас свагда радо, забораваля увреде, коє смо їой чинили нашим іогунастим поступцима, и ходатайствуе за нас код Бога, да нас с нѣим помири. Приправля нас за излазак пред нѣга, негуе нас матерски, рани нас духовном раном каю што вели Апостол: едне лебом, друге млекоу, и мотри на свакій наш корак, да не бы ипак зашли странпутицом лажи и заблуђеня. — И напослѣдку да бы нас од сваког зла сачувала, прописала нам е и правила, по коима се имаю у животу нашем владати. Тако назначила нам е дане радне, и дане одмора, дане веселя и торжествования, и дане поста, молитве и каеня.

О света мати цркви, умна Црква лађо! што утопявајуће се душе у бурно море житејски страсти, од пронасти избављаш, и у вѣчно ий за нѣи опредѣленѣ преносиш. Теби сам я на службу грѣшнѣи мой живот посветио, сестро и невесто Христова! Чуварицо нѣгови светы тайна и неоцѣнѣны дарова, нѣговом св. крвлю освеѣены! Прими ме под твоѣ закрилѣ и буди ми помоћница у многотрудной служби мојой. Ер ты од нас блатны створеня и земаљски жителя, св. твоим обредима и таинствама ствараш небесне грађане! Ты нас у св. твоим тайнама, раниш ангелеком раном и поиш безсмртным пићем! У твоим св. таинственым, обредима и установленьяма, видимо сву прошлост, и прозираемо у будућност. У твоим св. тайнама откриваш нам сва дѣла и сву драгоцѣнну историю Искупителя нашег Иисуса Христа.

Любезный Пріятель! я сам се мало од започетог реда удалио; но ево ме ипак разговараюћа се с тобом. У самом сам ти надпису кнѣиге казао, да ће се о патриархалной, подзаконой, благодатной или ти воуюћой цркви овде на земљи, и торжествуюћой горе на небу, говорити. Па зато љу ти ево овде, на кратко казати, од ког се времена, па до ког продужавало траянѣ сваке цркве по наособ; а доцнѣи љу ти по быблійском причаню пространѣ исприповѣдати судбину свію тій цркви у продуженю нѣовог траяня међу родом човечіим. —

Црква Божія.

Божія црква дели се: I. на патріархалну, II. на подзакону, III. на благодатну или воуюћу цркву овде на земљи и IV. на цркву торжествујућу горе на небу.

I. Патріархална црква была е, док е управљана естественым законом и свештеним преданіем, које е пресмно прелазило с отца на сына; а то е време од створеня света до Мойсея т. е. док Бог ніе своіой цркви 4.008-е године по створеню света, дао на Синаю преко свог угодника Мойсея писане законе.

II. Црква подзакона была е од Мойсея па за сво време до Исуса Христа, док е управљана была писаним за ню законима и свештеним преданіяма т. е. до 5.538-е године по створеню света или ти до 30 године по Христовом рођеню, кад е он одпочео проповед своје евангелске истине. Даклем црква е рукована писаним Мойсейским законом 1530 година.

III. Благодатна или ти воуюћа црква, у којой мы живимо, има свой почетак од 30 године по рођеню Христовом, а то е време одкад започе дѣло свог служеня роду човечіем, т. е. одкад закона сѣпка поче уступати место благодатной евангелской истини с чеба сишавшой, и заблеставшой у срдцама вѣруюћи, кои се овде на земљи подвизавау, борећи се са заклетим врагом Божіе истине, под врховним заповѣдништвом самог Божіег сына Исуса Христа, да достигну савршену духовну меру возраста, кою он имаѣше. Траянѣ дакле

благодатне или ти воююће Христове цркве, којој е сам руковатељ, продужаваће се до другог иѣговог долазка. И напослѣдку:

IV. Црква е торжествуюћа она, која има па- стати после другог Христовог долазка, после свршетка благодатне цркве, после страшнога суда. У њој ће Христови послѣдоватељи и вѣрни духовни војници благодатне цркве вѣчно торжествовати, и наслађавати се гледанѣм Божіег лица и милинама вѣчног небесног райског живота.

Но у колико ће се цело моје описиванѣ Божіе цркве оснивати на св. писму: то држим да неће излишно бити; ако ти пријатељу мой, на кратко што- год и о светом писму проговорим:

Свето писмо називаю све старозавѣтне и новозавѣтне књиге, које су написали люди вышим Божіим Духом заданути. Ове се књиге деле на старозавѣтне и новозавѣтне. — У старозавѣтним књигама описуе се стваранѣ света из ништине, стваранѣ првог човека, уговор или ти с а ю з Бога с родом човечіим, станѣ старозавѣтне Божіе цркве на земљи, — судбина Божіег народа (Израилтяна) и пророчка предсказиваня о долазку избавителя света Исуса Христа. — Новозавѣтне пак књиге садржаваю у себи чисту божествену истину — небесну добродѣтель допешену роду човечіем на земљи, самим Божіим сыном Исусом Христом. — Распространенѣ благодатне Христове цркве на земљи, и судбину њѣну првы времена.

а) Старозавѣтне књиге.

Старозавѣтне књиге писане су у разна вре- мена и разним писателыма; а доцнѣ на разне

в ике преведено. Код нас су преведене с грчког превода 72 толковника *) на славенскій ѳзик славенским Апостолима Кирилом и Методиѳем око 863. године пос. Хр.

Овакови старозавѳтны кнѳига у нашої Библии **) имаде 49 а имено: Кнѳига Бытія, Исхода, Левит, Числа и Второзаконія. Кнѳига Исуса Навина., Судей, Рут, кнѳига I. II. III и IV. царства, I. и II. Паралипомон, I. кнѳига Ездре, Невміѳ, II. кнѳига Ездре, кнѳига Естир, Юдит, Товит, Іова, Псалтир, Соломонове Притче, Еклезіяст, Пѳсень Пѳсней, Премудрости Соломона, Премудрости Исуса сына Сирахова. А за овима иду пророчке кнѳиге као: Исаіѳ, Ереміѳ, Плач Ереміин, кнѳига пророка Варуха, кнѳига пророка Езекиля и Данила; Малахіѳ, Осіѳ, Іоиля, Амоса, Авдіѳ Михея, Іоне, Наума, Авакума, Софонія, Аггея и Захарія. А за ѳьма опет: I. II. и III. Макавейска, и на послѳдку III. кнѳига Ездре.

Кнѳигу Бытія кою Евреи зову: Берешид. Грци: Генесис написао ѳ Мойсей, вожд еврейског народа после излазка из Египта у

*) Превод 72 толковника с еврейског на грчкій ѳзик, свршен ѳ за 72. дана на острову Фаросу близу Египта, на 277 година пре Христа у време еврейског првосвештеника Елеазара, по заповѳсти египетског Цара Птоломеа Филадельфа.

**) Библия или вивлія ѳ грчка реч, таково ѳ названѳ свештеным кнѳигама приѳао св. Іован Златоустный.

Арапской пустыни *) на 4.000 година по створеню свѣта, на еврейском ѣзику.

Кнѣигу Исход, кою Евреи зову: Вее-лескетон или Хелешемот или Шемот, Грцы: Екселос написао е истый Мойсей на еврейском ѣзику од прилике 4009 године по створеню света, или ти са свршетком прве године излазка из Египта.

Кнѣигу Левит, кою Евреи зову: Вайгра. Грцы: Левитикон или Левит, написао е истый вожд Израилтяна Мойсей.

Кнѣигу Числа, кою Евреи зову: Елекодбарим. Грци Девтерономія, написао е истый вожд Израилтяна 40-е године по излазку из Египта у 120. години свог живота у земљи аморейског Цара Сіона.

Ове се кнѣиге зову иначе јошт и петокнѣиживѣ Мойсеово. Самаряни су се само овы кнѣига придржавали; зато су были мрзки осталим Евреима, кои су се и другим старозавѣтним кнѣигама служили. — После вавилонског робства ове су кнѣиге разделѣне на оделеня тако: како бы читаюћи сваке суботе по едно оделенѣ у течаю године све прочитане были.

Кнѣигу Исуса Навина, написао е истый Исус Навин, кои е после смрти Мойсея предузео управу над Израилтянииа. Он е руковођен Божиом помоћи покорио за 25 година сву Хананску земљу оружію израилског народа.

*) Неки су писатели тог миђнја, да е ню Мойсей у Мадіамској земљи на 8. година пре излазка из Египта написао. — Израилтяни су изишли из Египта 4008 год. по створеню света или ти на 1500 пре рож. Хр.

Книгу Судей, кою Евреи зову: Шофетин. Грци Крите — судіе, од прилике као што су были код Финикияна Суфerti, код Грка Арконті; а код Римляна Диктатори; али Шофетин код Еврея значило е таково лице, кое е сам Бог избрао за избавленіе свог народа. — Написао ю е Самуило пророк. Неки веле Ездра, неки пак Езекия. —

Книге Рут е неизвестан писатель. Неки кажу да е Самуило.

I. и II. књига царства у славенской су быбли одвоене, но код Еврея сачиняваю одну књигу, кою зову: Сефер Шемуел, кое значи књига Самуила; а код Грка: Василион или Василикон т. е. књиге царства.

III. и IV. Код нас су ипак свака за се, но код Еврея одну књигу сачиняваю, кою зову: Малахим. Кад су писане, и ким? Незна се. —

I. и II. Паралипоменон до превода 72 толковника одну су књигу сачинявале. Преводчици дали им име: Паралипоменон, кое значи изоставлѣно. Римска ий црква зове: Libri Scripturae, за њиног списателя држи се да е еврейскій свештеник Ездра.

I. Книгу Ездры, написао е истый свештеник Ездра, кои е после вавилонског робства све старозавѣтне књиге у ред довео.

Книгу Нееміе, написао е Неемія, кои е код Атаксерса быо, а

II. Книгу Ездры, написао е истый тайчувеный еврейски свештеник Ездра.

Книгу Естир, написао е Мардокей, стріц

Царице Естире, око половине V. века пре рожд. Хр. при влади Атаксерса Лонгимана.

Књигу Јова, написао е истый Јов, кои е живіо 200 година на 1600 година пре Христа.

Псалтир е написан 1020 године пре Христа Давидом, Царем Израилским.

Књигу Притче Соломонове, коју Евреи зову, Мишле Шелом, Грци Паримія Соломонос, написао е Соломон, Цар Израилскій.

Књигу Еклезіяет, коју Евреи зову, Когелет. Грци, Еклезіязис, написао е истый Израилскій Цар Соломон пред свою смрт.

Књигу Пѣснь Пѣсней, написао е истый Давидов сын Соломон. У нъой е по толкованю отаца цркве спѣван Христос као жених; а црква као невеста.

Књигу Премудрости Соломонове, коју Грци зову, Софія Соломонис, Римляни Sapientia Solomonis.

Књигу Исуса сына Сирахова, написао е истый Исус у III. веку пре Христа.

Пророчке пак књиге, написали су пророци, по имену кои и посе све књиге свое названѣ. Св. Елифани набрая да е было до 73 пророка у избраном Божіем народу, но нама су своя написана прорицаня оставили само нѣи 16 коє ћемо овде споменути.

Књигу Пророка Исаіе, написао е истый Исаія око VIII. века пре Христа. Исаія е свою пророчку службу око 50 година отправляю. Због ясности слога, прозван е старозавѣтным Евангелистом. Он е произлазіо од царске фамиліе, и

Р196
быо в преструган дрвеном тестером од развратног Израилског Цара Манасіє. —

Књига пророка Єреміє, написана є истим пророком, кои є претрпіо мученическу смрт од єгипетски Єврея по разрушеню Єрусалима. Он є іошт написао и Плач над разрушеным Єрусалимом, и єдну Посланицу ка Євреима у вавилонском робству.

Књигу пророка Данила, написао є истый Данил у вавилонском робству, кои є произилазіо од царске фамиліє.

Књиге є пророка Єзекиля писатель истый свештеник Єзекиль, кои є свое пророчко званіє одправляо около 20 година у робству вавилонском. За овима великим пророцима слѣдую ньи 12 мањи, а имено: Осіє, Доиль, Амос, Авдія, Іона, Михей, Наум, Авакум, Софонія, Аггей, Захарія и Малахія, од овы є сваки свог пророштва списатель.

I. Књига Макавейска, кою Грци зову Макавеон Протон, садржи у себи ратоборна дѣла Юде Макавея и нѣгове браће; писатель є непознат.

II. Књига Макавейска назива се у преводу 72. толковника Макавеон Девторон; а III. Макавеон Тритон. Писатели су им непознати.

III. Књига Єздре (и ако є к' старом завѣту придата, писана є у II. веку по Христу, на латинском єзику. Писатель іой є непознат, и мисли се да є некій Християнин.)

Видили смо накратко колико има књига у

старом завѣту, које в црква усвоила као богодух-
новене и свештене књиге. Али смо видели и то:
да су писатели многи књига непознати; а у
некимма в и сам садржай, иначе сазидателан: по
нѣ такав да бы могао послужити за потврђењѣ и
доказ каквы догмата вере. Зато в и црква све
књиге разделила на каноничке и апокрифичке т.
е. неканоничке.

Каноничке су књиге све горе споменуте
осим II. књиге Ёздре, Товит, Юдит, I. II.
и III. Макавейска, Премудрости Соло-
монове, Премудрости Исуса сина Си-
рахова III. књиге Ёздре, Пророка Варука *)
и јошт неки одломака доциѣ придати ка кано-
ничким књигама.

Овако су старозавѣтне књиге разделѣне у
палестинској цркви. **) Овога су се реда при-
државали св. отци и писатели цркве као: Ориген
жививши 252 год. по Христу, Атанасіе великій
и Кириль Ёрусалимскій жививши у IV. веку.

Овима се старозавѣтним књигама руковођаше
Божія црква у избраном народу до долазка на
земљи Божіег сына. — Ове књиге быау тумачице
и учительке, које приуготављау вѣруюће на при-
манѣ очекиваког великог небесног посланика. —

*) Он в быо писар код пророка Ёремје, проро-
чествовао в за живота Ёремїиног, пратио га в и у Египет;
а после смрти учителя свог, отишао в у Вавилон да
утѣши заробљѣну браћу.

**) Ёврейска црква делила се; на Палестинску и
Александрійску цркву. Палестинска се в држала юдей-
ског подлинника; а Александрійска превода 72. толковника.

С долазком нѣговым испунише се нѣина тумаченя, престаде закона сѣнка и заблеста правый свѣт божествене истине — Евангелска проповѣд, неоценимый дар, кой нам божественый учитель Исус Христос донесе и у руке на сохраненѣ предаде. Зато ѣу е овде накратко проговорити штогод и о божественим повозавѣтным кнѣигама, и ако е то сваком християнину добро познато.

б.) Новозавѣтне кнѣиге.

Новозавѣтне су кнѣиге: Евангелія од Матія, Марка, Луке и Іована, кое су све у едну кнѣигу сабране и кое се по свакій дан у нашої цркви читаю. После Апостолска дѣянія затим Соборна посланія као: едно Якова, два Петра, три Іована едно апостола Юде, и 14. посланія, апостола Павла: едно к Римлянима, два ка Коринтянима, едно ка Галаѣянима, едно ка Ефесейцима, едно ка Филипистима, едно ка Колосіянима, два ка Солунянима, два ка Тимотею, едно ка Титу, едно к Филимону, и напоследку едно ка свима у обште Евреима. И ова су посланія сва у едну кнѣигу скупљена, коя се Апостол зове, и кой се по свакій дан у нашої цркви чита. И на последку ка новозавѣтним кнѣигама припада и Апокалипсис или одкровењѣ св. Іована богослова, кой садржи у себи пророштво о последной судьбини благодатне боже цркве на земљи.

1.) Евангеліе од Матея, написао св. евангелист Матей, сын Алфея Юдеанина и неодлучный спутник Исуса Христа. Он е написао свое Евангеліе 8 године по вознесенію Христовом.

2.) Евангеліє од Марка написао є св. Евангелист Марко родом Єврейин из Левіиног племена, он є из числа 70. апостола, а ученик апостола Петра, кои є и одобрио нѣгово Евангеліє. Име своє еврейско, замѣнуо є с римским живећи у Риму, гди є и написао своє Евангеліє 10 година по вознесенію Христовом. Доцнѣ проповѣдао є у Египту и основао у Александрии цркву, и быо првѣй Епископ нѣн.

3.) Евангеліє од Луке, написао є св. Евангелист Лука родом из Сиріє. Он є у младости быо лекар и молер. доцнѣ ученик апостола Павла. Написао є своє Евангеліє на грчком езику око 15 године по вознесенію Христовом. Он є написао и Дѣянїя Апостолска.

4.) Евангеліє од Іована, написао є св. Евангелист Іован сын Заведея и люблѣный ученик Исуса Христа. По повратку свом из заточенїя са острова Патмоса написао є око 86 године по рождеству Христовом своє Евангеліє противу Єреси Евїона. Он є юшт написао и три посланїя своя, и Апокалипсис. Због высине слога у Евангелію, прозван є Богословом.

Посланїє апостола Якова, написао є истѣй апостол, кои є быо сын Алфея и Марїє Клеопе, сестре Божїє матере, и брат апостола Юде или Тадея, зато се иначе Яков зове: брат господнь. Писао га є ка покрштеним Єврейима одприлике око 54. или 55. године.

I. и II. посланїє апостола Петра, написао є истѣй апостол Петар, кои є быо сын Вѣтсандског рибара Іоне. Он се звао Симон: но због тврде вере у Спасителя, прозван є Петром.

Оба в посланія написао ка покрштеним Евреима, прво из Вавилона око 65-е године а друго скоро за овим из Рима. Он в распет стрмоглав у Риму по заповести безбожног Нерона 67 год. по Христу.

Посланије апостола Юде, написао в истый апостол Юда или Тадей ка покрштеним Евреима. —

Остала четрнаест посланія написао в апостол Павле, кои в рођен од чисты еврейски родителя, из главног Киликиског града Тарса. У младости као сын богатог отца учио се у Ерусалиму, и по одобрению тадашнѣг Архїерея жестоко в гонию Христїане. — Но Божиим промыслом буде ка Христу обраћен и постаде апостол Язичника, кои в после толике цркве основао. Он в године 58-е по Христу написао своє посланије ка Римлянима, кои се иначе скраћено Христїанско богословіє назвати може. Године 56-е написао в из Ефеса Коринтянима прво посланије; а године 58-е из Македонїе ка истима друго посланије. — Галаћанима в писао такође из Ефеса око половине 56-е године. — Ефесеицима писао в из Рима 62-е године; а Коринтянима писао в такође из Рима 63-е године кад в быо у затвору у истой вароши. — Прво посланије ка Солунянима писао в из Коринта 54-е године; а скоро за овим писао им в и друго. — Тимотею в писао прво из Македонїе 64 године; а друго посланије из Рима у време другог свог затвора у нѣму. — Титу в писао из Никополя; а Филимону из Рима. — Евреима в писао из Италиї. — И напоследку би

увѣнчан мученическимъ вѣнцемъ заедно съ апостоломъ Петромъ 29. Юнія 67 године по Христу у време гоненя безбожногъ римскогъ Императора Нерона. *)

Писмо друго.

Почемъ смо ти Пріяшине мой! овако накратко испричао, о књигама св. писма, на основу кои е (и св. препреданія, о чему љу ти доцнѣе говорити,) састављена суштина (езгро) наше православне вере, из кои православна црква наша црпи своје догме, и које њој служе тврдомъ стеномъ и обраномъ противу нарушителя њѣни св. истина. То љу сад у овомъ момъ другомъ писму, да ти говоримъ о томе: како е Богъ изъ ништине створио вселену, и у њој ову нашу земљу на којој живимо, како е Богъ одъ земљѣ створио првогъ човека, и основа ради прославленя свогъ светогъ имена на земљи свою цркву. — Затимъ о станю исте и њѣни членова у раю, изванъ рая до свеобштегъ земальскогъ потоца.

*) Примѣтка. Сви ови писатели были су очевидци Исуса Христа, или ученицы очевидца као: Марко и Лука. — На њима е сишао Духъ св. у 50. дан. —

По сведочанству неки отаца цркве, као: Игњатія (живившегъ и II веку.) Оригена (II век.) Епифанія (IV век.) Атанасія (IV век.) и другихъ све е ове књиге, које су одъ разны лица и у разна места писане, уедно скупіо Юванъ Богословъ (види цркв. Исто. Евсевія III. књига глав. XXIV); а ради лакшегъ у цркви читаня разделіо њѣ е на зачала Юванъ Дамаскинъ. —

I. Патріяхална црква.

Стваранѣ света из ништине, и од землѣ првог човека, и постанак Божіє патріяхалне цркве на земљи.

Свештена нам Библия прича, да є было време када овог света нїв было: до само єднога, вѣчног и непостижимог суштества, кое се Бог зове, и кога славляу ангели: Єгда сотворени быша звезди, восхвалиша мя вели Бог преко свог угодника Іова, гласом велиим, вси ангели мои. (Іов: 38, 7) И тада на заповѣст тог вѣчног, и непостижимог суштества, бы створен овай свет из ништине, као што пише великій пророк и законодавац єврейског Народа Мойсей. —

За шест дана по нѣговом казиваню постаде вселена, и у нѣой све што видимо и невидимо. Небо бы украшено звездама, реке, мора и єзера добише своя корита. Земля бы устроєна: украшена растѣнїяма, умножена животиняма, к томе іошт улєпшана земаљским раєм, кои бєше по причаню Бытописца саграѣн између реке: Тигра и Ефрата, Пона и Фисона. *) Бы истый рай украшен са свима потребностима и удобностима за живот. Свр тога увенчан са два прекрасна родна дрвета. — Дрво живота, с кога се имаѣау іошт несаздани райски жители ранити, и дрво познаваня добра и зла, или — смрти. — Али, за кога се

*) По свештеном земљопису ово є место было међу Кавказом, и Персиским заливом.

све ово справляше, іошт на свету небыше. А тай є човек. Бы дакле, као што прича пророк Мойсей, савет између три лица свете Троице, о створењу човека по образу Божиєм. И рече Бог: Сотворим челоуѣка по образу нашему и по подобію. (Быт: 1, 26.) И сотвори Бог човека од землѣ, и дуну у нѣга разумну и словесну душу свое подобіе, и оживи га. И тай Богом новосозданный и оживотвореный человек, быше наш праотац Адам. — Уведе га Бог у рай, и постави га да влада са свима новосазданным райским стварма. Али међу множеством родова райски животина, само едан Адам беше без подобна себи друга. Зато рече Бог: Не добро быти челоуѣку единому: сотворим ему помощника по нему (Быт. 2. 18.) И попусти Бог сап на Адама и заспа посред рая, а затим узе Бог по своим вѣчним и непостижимим тайнама едно Адамово ребро, и сотвори му животну сапутницу — жену, предаде є Адаму, и благослови ий говорєни: Раститесь и множитесь, и наполните землю, и господствуйте єю. (Быт: 1, 28.) Овай новосазданный Адамов друг, быше наша прабаба Ева, *) кою видевши Адам, рече: ово су кости од мои костію, и ово є тѣло, од мога тѣла узето, зато ће се она звати жена. Адам беше наденуо имена и свима другим животинама.

Затим, кад є Бог све овако створио, онда є предао све ново саздане ствари у раю Адаму на расположенѣ, поставляюћи га заєдно са женом Евом за заповѣдника и господара у новосазда-

*) На Еврейском езiku Адам и Ева значи: муж и жена.

ном земальском раю; али с неким уговором, *) говорехи му: Адаме! Я сам све ово, па и самога тебе створио: но тебе сам над свима овима стварима узвисио, давши ти образ и подобіе мое. Па зато те као любимца мог, ево поставлям старешином над свима сазданим стварима, све те мора слушати, све ти се мора покоравати; царствуй, благуј, уживай, наслаждавай ее, на то ти я као главный господар свега што видиш и невидиш, пуно право даем. Само видиш ли оно лепо дрво на сред рая. у нѣга за живу главу да ниси дарчуо; ер се оно зове: дрво познаваня добра и зла — дрво смрти, па ако од нѣга окусиш, одма ћеш умрети. — Адам пак од своје стране, даде тврду реч, да ће као свето хранити речено дрво: благодарехи Богу па толиким нѣговым благодѣянїяма над нѣи изливенима. И тако ти наши праотци остадоше у раю, да као неки господари с нѣим управляю, и над свима створенїяма царствую.

Као невина деца блажени жители рая — наши праотци, живляю у раю. Али на жалост то им врло закратко бы. Одпали од Бога дух — завистливый ѣаво, позавиди нѣовой блаженой невиности, и нѣовом светом райском животу, и наведе наше прародителѣ, те дану реч погазише, и заповѣд Божию престунише. Ево како: Не надаюћи се хитросплетный враг, да ће у своје намереню успети, прибегне к лукавству, као ка евакдашнѣи своје отровном оружію и претвори се у змію. Али треба знати да за онда змія не быаше као сада людма мрска и вредоносна животина.

*) Еврейскій: берит - союз, уговор.

Но ипак плашећи се, да му неће дѣло за руком
испасти, непокуша да Адама превари; већ оде
к Еви као ка слабой женской страни, говорећи
іой: Зашто вы не едете од оног дрвета, што е
посред рая? На ово му блажена и невинна Евина
душа, непознавајући нѣгово лукавство, безазлено
и невино одговори: Бог нам е рекао да од нѣга
неведемо; ер ћемо умрети оног часа, како од нѣга
окусимо. О, света невиности! Ты свагда истину
говориш и васцела си правда и истина. — На
ово іой хитросплетный сатана оштро одговори:
Е, да! Нів то истина, неће те вы умрети, ако
од нѣга окусите: но шта выше отвориће вам се
очи, и бы ћете Богови као и он; а Бог то добро
зна, па зато вас и плаши, да ћете умрети, ако
од нѣга окусите. — Лукаве нѣгови речи уловише
невину и блажену Евину душу, и она окуси од
забранѣног плода, па наведе и Адама, те и он
то исто учини. — Али чим од забранѣног плода
окусише, изгубише блажену невиност, отворише
им се очи — познаше свою наготу, узеше смо-
ковног лишћа и начинише себи припасала, да свою
наготу сакрїю. А сетивши се задане свое речи,
и видећи да су Божию заповѣд преступили, уплаше
се, и сакрїю се у вдан цбуи. — Бет, али гди то
место гди бы се од Бога сакрити могло. Нигде. Ер
гле! Чу се, као што Бытописац пише, по полуд-
н ы й глас Бо жїи по раю кои зваше Адама говорећи:
Адаме, где си? Госноде! Чу глас твой по раю,
и уплаши се; али стид ме од тебе; ер сам го.
На то му Бог рече: Одкуда ты познаеш да си
го,? Да ты ниси са забранѣног дрвета окусио:
не бы твою наготу познавао. Зашто дакле да тако

учишиш? — Господе, одговори Адам, жена кою си ми дао превари ме и на то наведе. Онда рече Бог жени: Зашто си ты то учила? Змія ме е на то навела; бы одговор жене — Зато Бог прокле, найпре змію говорећи: „Будући да си све то ты учила: Проклета да си међу свима зверовима и скотовима земальским, потрбушке да пузиш и земљом да се раниш за сво време живота твог.“ И ево, од данашнѣг дана полажем мржню и ненавист међу тобом, и међу женом, међ породом твоим и породом (семеном) њњим. Тай *) ће твою смрскати главу, и уништити силу и власт твою. — По овоме прокле Еву: Да с муком и великим боловима децу рађа и одгаи, и да увек буде подложна мужу. И напоследку прокле и Адама говорећи: „Будући ты непослуша мою заповѣст, већ наруши твоје дано обећањ да ћеш свето хранити райско дрво; — па ипак послуша жену, те с њоме заедно окусисте од забрањеног плода; а с тим си уговор између нас двоје порушио: то си онда крива страна, зато од сад ниси выше господар мог новосазданог рая, одлази из њѣга, и нек е проклета земля на којој будеш живіо. Коров и тріѣ нека ти на њој расте, и с трудом и зноем да се на њој лебом раниш, док се у землю од које си створен, не вратиш. И тако истера Бог из рая Адама и Еву, и постави Херувима са ватреним мачем да райска врата чува. Но ипак се по свом милосрдію смиловао на пострадавшіе наше прародителѣ, и начини им, као што Мойсей прича, кожде альпине; ер из

*) Христос - семе жєвино.

ван рая гди се они сада налазаху, неимаѣаху оне удобности кое су у раю уживали.

Станѣ наши праотаца изван рая.

Ево сад патријархалне цркве заедно с њѣним члановима првим людма изван рая. Извѣстно се незна, колико су они у раю живили, почем е то и сам Бытописац преѣутао; а св. отци толкователи св. писма, разног су о томе мѣнѣя. Еле како тако, видимо и сад за њѣову непослушност изван рая; а на земљи у њѣима новоосновану Божию цркву видимо поколебану ѣаволским искушенѣм и навоѣенѣм. Ер дрво познавања добра и зла; и ако не сасвим, али ипак умртви њѣне членове наше прародителѣ. И само им остаде едина надежда на искру избавленя, на онај Богом обећаный неоценимый земљи дар — пород (семе) жевии, кои се имаѣаше после толико илјада векова, на земљи появи, и уништити њѣговог упропастителя ѣавола, као што доцнѣ и бы. Ер при ствараню света, райским дрветом, у лицу праотаца паде род човечѣи, и райска сладост претвори се у тугу и плач; а при появленю Спасителя на земљи, плач се и туга крстним дрветом претвори у небесну радост. Христос сиѣ на земљу, сатре у корену владаюѣе зло, распе се на крст, поцепа Адамов уговор уништи оно обвезателство, кое Адам нѣ могао да испуни. И исплати Богу сав дуг за човечѣи род, својом неоценимом крвљу. Сиѣ у ад, разруши бѣсовско царство, сатре заклетог врага, и свима спасенѣ и вѣчный живот даде.

Айдмо сад далѣ видити шта е было с црквом и нѣшим членовима, првима людма изван рая. Изгнани праотци морали су у почетку здраво тужити за изгублѣним раем; али се напоследку мало по мало навикну тегобе сносити. Испочетка быяше само нѣи двоє; а доцнѣе добыше и деце: Каина и Авеля, а имали су и кѣри, но им Бытописац имена не споминѣ, већ вели: роди сына и дщери. (Быт. 5.5) и сад Божія црква добы више чланова; а и Адам већу породицу, те му сад лакше беше судбину свою сносити.

Старіи Адамов сын Каин, каже Мойсей да е земљодѣлац быо; а млађій Авель пастир стада од с муком препитомлѣны животиня. Едном одоше обоица да се Богу помоле, и жертву му принесу. Начине олтар у пространый храм природе, и принесе му првый од плодова свог землѣдѣлста; а другій од житотиня свога стада. Над простосердачном Авельовом жертвом покаже Бог свое благоволенѣ; а над лукавим Каиновим приносом, изяви свое негодованѣ. Зато Каин из свете извавши едном брата у полѣ, убіе га. А кад га свезнаюћій Бог навлаш запыта: Каине. Где ти е брат? Овай му надувено одговори: Не вѣм, еда стран брату моему аз есмь. (Быт. 4. 9.) На кое му Бог одговори: „О, несмысленый и окорелый грѣшниче! Зар ты мислишда я не знам да си ты брата твога убіо? Ево! гди кровь нѣгова са землѣ вапїя мени на небу. — И прокле га Бог говорећи: „Проклет быо на земљи, коя се отвори те кровь брата твог у себ прими.“ — А за овим быяше од Бога жигосан, да га нико неубіе, но да се мучи на земљи. —

Бог в Адама у 230-ой години свога живота благословіо е другим сыном на место убіеног Авеля, кои се Сит зваше. И тако се сад од ова два Адамова сына поче множити род людскій. Само се по себи разуме, да су се од проклетог и Богом жигосаног Каина рађали развратни и неваляли люди; а од Сита добри и побожни. Показиваню Мойсея Адам е живіо девет стотина и тридесет година управляюћи као старешина — Патріарх своіом породицом и црквом. Нѣгов сын Сит: девет стотина и двадесет; а сын овога Енос: девет стотина и пет. Врло бы ти досадно было, кад бы ти све Патріархе числіо, зато држим да ти е и ово доста, да разумеш да су они као старешине управљали са осталом своіом подчинѣном породицом.

Божія црква.

Породични управительи тако названи патріарси, *) најпре Аврам, Сит; а за овим нѣови синови, управљау и црквом као што напред реко. Но главно над црквом старателство быаше у рукама нѣног Саздателя Бога. Ер Адам и ако беше погрешіо, а у лицу нѣговом и сво нѣгово потомство, то ипак небыла сасвим од Бога оставлѣни. Бог опет беше са своіом црквом, и ако не у таквом близком сношаю као пређе у раю; а оно бар кад іой опасност уништена грозаше, пружаше іой ради нѣног избавленя, чудотворну руку помоћи. — И тако сепка оне блажене райске не-

*) Од нѣи се и црква зове: патріархална.

Р19

виности, тиняше у потомству Ситовом, у коме и Божія патријархална црква напредоваше, и која ради умилоствлєня Творца жертве приносаше, као што видимо Адамове синове чинеће по райскоме изгнаню. Истина писменост нїв нам никакав спомен о ма каквой жертви Адамом принесену оставила. (По неком се преданю приповеда, да прву реч, кою є новосаздани Адам изговорю была є: Алилуя, кое значи: славити Бога.) Но без сваке сумнѣ и с пуним правом дає се заключити да су Адамова деца од сами свои родители научени прослављати Бога жертвоприношенѣм; а ови су морали самим Богом јошт у раю на то научени бити. Ёр мы видимо да Творац света, доцнїє преко свог угодника Мойсея повторава и на писмено заключава у књиги числа и второзаконїя, ону исту заповѣст о жертвоприношеню дану Адаму и нѣговим синовима, само са неким већим церемонїяма и обясненѣм, кое све быаше преображенѣ оне велике искупителне, за нас Христом принесене жертве. Исто тако неможемо невидити у райском дрвету по толкованю отаца цркве, преображенѣ частнога крста; а у породу (семену) жешином, преобраз самог Исуса Христа.

Немогу да прећутим; а да ти још штогод о пострадавшим нашим праотцима непроговорим, па ма ти и досадно было, ёр историја првы людїй и избраног Божїег народа, тако є скопчана са судбином Божїе цркве, да се неможе о єдном говорити; а друго прећутати. Први жители землѣ изгубише не само рай, и у нѣму сваку животну удобност: него и свою блажену певинност, безсмертїє, Божїє с њима присутствїє, а преко свега

тога наслѣдише: проклетство, мржню и пенавиет од стране Бога и свию новосазданы райски стварій. Ёр гле! мало ий пре виђамо у раю, као Божіе любимце, невине, блажене, па іошт и безсмртне подобне ангелима, кои се наслађавау райским милинама, и уживау сваку сладост земног рая. — Бьяу госнодари свега створенога, покоравау им се све новосаздане ствари, и животинѣ. Сад ий пак видимо свега тога лишени. Изгнапе из рая, жалостѣу погружене, у кожним аљинама, мућеће се и трудеће се да себе лебом заране. Божіе проклетство бьяше као некій жиг на њима, и сама се природа беше противу њи ополчила. — Животинѣ ков им се мало пре као своим господарима покоравау, сад ий гоняу, зато сад быше принуђени средства себи измишлявати, да се од њи бране.

У оваквом њіовом теготном станю, почеше им се као што напред реко и деца рађати. Ева роди Каина и Авеля, и клица зала гле появи се! Каин уби брата. Слѣдства грѣха, првородног, и Божіе проклетство, ето видиш да неосташе само на Адаму и Еви; већ пређоше и на њіове синове, унуке и праунуке и. т. д. Ёр Ева заче грѣх, и роди беззаконѣ, и сви кои се год рађау, зачеше се као што Еврейски поета Давид вели, у беззаконю; а у гресима рађаше ий мати њіова. А такови бьяу и Адамови синови. — Ёр итросплетный сатана улови и Каина у оне исте вигове, у ков беше уловио и њгове родителѣ у раю, и учини га првым човекоубицом на свету. — Али у пркос свима тима препонама, млађана Божія црква, управљана благочестивим Патріјарсима из Си-товог племена, ков сам Бог руковођаше и кои

се дуго време клоняу Богом-жигосаног и проклетог Каиновог порода — нагло напредоваше. Па и ако неимађаше никаквог писаног закона: но единствено руковођена свештеним преданијем: дуго време сачува вручено јој благочестіе. А и живо причањ праотаца о райском паденију много дѣйствоваше на членове првобытне патријархалне цркве, те се многи подвизавау Богу угодити, као што међу многима видимо Еноха — које е Бог због угодног живота преселио на небу. — Но уколико е людска ћуд променљива: у толико и у великој народној маси време све то поруши и предаде забравности, и тако после неколико илјада година по створенију света почеше и добри мешати се са злима, клица грѣха ојача над благочестіем, и род човечји поче у вери слабити, с дана на дан почеше се люди све више и више од Бога и нѣгове свете истине удаљавати, и у бездну грѣха падати. И мал не сви поклизнуше с пута правде и истине, тако: да истинита Божія црква и у самом благочестивом Ситовом потомству остала беше само на едног човека (и нѣгове породице), кои се Ное зваше.

За сада Пријатине мой! задовољи се овиме; а у будуће ако Бог да здрављ, те добијем времена, продужићу причањ, шта се далѣ збыло, и како се томе на земљи укоренившем се злу доскочило.

Писмо треће.

Ето ме Пријателю мой! у име Божіе и с трећим моим писмом, да дано ти обећамѣ испуним, и

далъ ти испричам: што е с Божіом црквом и вѣрним іой заоставшем членом Ноем? шта ли са осталима с пута истине сврнувшима? И напослѣдку шта е са целим размноженным и Богу непокорным и неблагодарным човечіим родом далъ было.

Вселенскій или свеобшти потоп.

После 2.262 године од створеня света, зло и безаконіе рода човечіег, достигло беше до найвеће крайности. Греси, пороци и невалялству людском, не быше ни края ни конца. Ер сви люди, као што сам едном већ реко, кромѣ Ноя и пѣгове породице огрезли беу у бездну грѣха; па зато Бог науми ій истребити са лица землѣ, како бы се злу кое е нѣма обвладало доскочило. — Па явивши се едном праведном Ною, рече му: „Додіяше ми неправде и безаконія людій, зато хоѹ да ій истребим све до едног са свима животиняма са лица землѣ: него ты начини едан великій ковчег, намажи га смолом и споля и изнутра, па се смести у нѣг са целом твоіом породицом. К томе узми са собом по седам парій од свію добры; а по едан пар од свію злы и грабљивы животиня, и снабди се са свима потребностима, што ти е за неко време нужно. Ер іошт седам дана па ћу пустити силну кишу на землю, коя ће падати четрдесет дана, и четрдесет ноћи, и потопити све живо на земљи.“

Ное сагради ковчег по Божіой заповести, а кад с нѣме бы готов: учини као што му Бог рече. А после тога: Разверзоша ся, као што лише Бытописац Мойсей, вси источницы бездни, и хляби небесніи отверзошася, и

Р19

быст дожд на земљи четрдесят дней и четрдесят ношей. (Быт. 7,12.) И наросте велика вода коя диже ковчег, у ком беше Ное и нѣгова породица. А за тим четрдесето-дневным паданѣм намножи се вода толико, да найвыша брда на петнаест аршина превишаваше. И стояше вода тако на земљи сто петдесет дана, од ковчеге све живо на земљи, осим Ноя и оны кои с нѣмиме у ковчегу бѣяу. — После тога поче вода падати, и Ноев се ковчег застави на Араратской гори *). Ное сад отвори прозорчиѣ од ковчеге и пусти гаврана наполю да види: еда ли се гиегод сува земля над водом види: но гавран му се выше неврати. Затим пусти голубицу, коя ненашавши нигде сува места врати се к нѣму натраг. По истеченію седам дана пусти Ное опет голубицу, коя му се ипак врати носеѣи маслинову гранчицу, по чему Ное познаде да е вода на неким места усанула. — За овиме причека іѡшт седам дана, па ипак пусти голубицу, коя му се сад выше неврати; и по томе Ное познаде да е вода сасвим усанула, и у своя се корита повукла.

Сад се Бог яви Ною, и позове га да из ковчеге изаѣе говореѣи му: Изиди Ное! ты и жена твоя, и сынове твои, и жены сынов твоих, и вся звѣры влицы суг с тобою (Быт. 8,17). На ово изаѣе Ное, и начини жертвеник на ком принесе Богу жертву, и Бог му е прими с благоволенѣм, и обеѣа се да выше неѣе землю клети за людска дѣла. — Учини

*) Гора е ова и до данас задржала свое староме, и лежи у Арменіи на южной страни Кавказа.

завѣт с Ноем и нѣговою породицом, — даде им власт над свима земним стварма, но да бы се гнушавали крвопролитія и убіяня едан другог, строго им забрани пити животинску крв. — И напоследку благослови их говорећи: Раститесь и множитесь, и наполните землю, и обладайте ею, страх и трепет ваш будет, на всѣх звѣрех земних. (Быт: 9, 1—2.) А свр свега овог, за знак завѣта свог о нѣима, и да више неће землю за неваљашна людска дѣла казнити постави дугу у облацима.

После овога завѣта поче се род човечин наново множити, од Ноя и нѣгова три сына: Сима, Хама и Яфета. Хам имаѣаше сына Ханаана, кои кад се Ное беше едном од више опіо — виде наготу свога деде, и као дете отрча и каза отцу свом. Али Хам, у место да отца покріе, изсмееваше га, казуюћи то и другой браћи, кои чувши то, притрчаше и покрише наготу свога отца. — Дознавши после то Ное, прокле Хама и нѣгову породицу говорећи: Проклят буди Ханаан отрок, раб будет братіям своим. (Быт. 9, 25.)

Ево опет зла! Клица адамског грѣха, коя самим роѣнѣм прелазаше с отца на сына, немогаше се тако лако искоренити. Тамо Каин пада у бездну грѣха и уби брата свог, због чега га прокле Бог. Овде Хам изсмеева отца, лишава се нѣвог благослова, и наслѣђуе проклетство. Тамо се зло расплоѣва у потомству проклетог Каина; а овде видимо да исто зло налази прибѣжиште у Хамовой породици. Овде ћемо и то видети, како се зло непрестано бори с благо-

честієм, и више пута покушава одржати превагу; али ћемо видети и то: како милостивый Бог својой святой истини, свагда у помоћ притиче.

Множенъ рода човечіег после потопа.

И тоном истреблѣный род човечій, поче се сад множити од три Ноева сина: благословеног Сима и Яфета, и проклетог Хама, кои живляу после потопа заедно са своим отцем у Арменіи, у земљи Сенаар измеђ реке Тигра и Ефрата, од прилике где е пре потопа рай было, но коме сада ни трага небыаше. По себи се само дае разумети, да су се благочестивы потомци Ноеви дуго време клонили нѣове проклете браће и нѣовог порода. А истинита Божія, црква, коя беше пре потопа спала само на Ноя и нѣгову породицу, сад поче напредовати у потомству Сима: Ноевог любимца. По свештеном се предѣцию приповѣда, да е Ное пре потопа узео из гроба Адамовѣ кости, коѣ су чуване као нека светиня, и унео са собом у ковчег. И да е после разделіо исте своим сыновима, као некій светый аманет, и тако е Симу као любимцу свом главну част (лоб.) дао; а овај по даном му од Бога проршству, закопао истый на єдном високом месту, недалеко од оног места, гди се е доцнѣ имао сазидати Єрусалим, и начиніо над истым лобом велику гомилу — назвавши то место лобно од Адамовог лоба, гди е чак доцнѣ Христос распет *).

*) По преданію се приповеда: да кад е копано, да се крст на ком е Христос распет, у землю укопа, нађен е Адамов лоб. — Видићеш при сваком живописаном Распятію и речени лоб, при крсту доле начертан.

Но дай да се вратимо на прво, т. е. да видимо шта е далѣ было са намноженим црквеним членовима од Ноевы сынова, да видимо осташе ли дуго верни својој матери цркви, и отчином преданию? — На жалост нису! Ёр после неколико година и сами благочестивы почеше на Бога саздателя свог заборавляти, и са злима и развратнима мешати се; па и ако пресмно прелазау с отца на сына, као неки драгоцени аманети сви Божи уговори с родом човечим, ипак мал не сви непоклизнуше с пута истине, и пођоше пагубним путем своє грѣшне и развратне браће, од чега їй небы у станю одвратити ни причаѣ о райском изгнаню: нити казиваѣ о страшном потопном истребленю. Те тако се управо едан с другим надметау у злу и неваљалству, док на послѣдку из свога бездѣлія несмислише, да и самоме Богу пркосе. Оваковом слепотом заражени, договорише едну високу кулу *) сазидати, те да се, ако бы їй Бог случайно као и пређе за нѣова зла дѣла потопом истребити хтео — у нѣой сакрїю, и Божию казнь избегну. Но Бог им насред нѣовог безумног посла смете езике, па едан другог неразумевау, и тако быше принуђени разићи се по целом свету **). А истина Божїя црква

*) Ова е кула позната под именом вавилонска, што е была близу вароши Вавилона, коя се на више места споминѣ у св. писму. Нѣни се остатци и данас могу видети. — Зидана е 2792 год. по створеню света, или ти 531. после потопа.

***) Потомци Яфета, распространили се по сѣверной и западной страни Азіе; а и по Европи. — Хама по Аравїи, Сирїи и целой Африки. А благословенога пак Симе потомци разиђоше се по южной и восточной Азіи.

остаде у єдног од Сымовы потомака, кои се Евре^{*)} зваше. — Овай є быо прадед патріярха Аврама. Аврамов се є отац звао Тарра, кои се кланяше идолу. А жена ое Аврамова зваше Сара и быаше неродкinya.

Божія црква.

После претрплѣнога зла, кое прародителѣ снађе у раю, Божія црква и благочестіє, спасава се у Ситовом потомству, а овде после претрплѣне потопне казни, спасава се црква и благочестіє у Ною. Тамо по райском изгнанію видимо цркву у Авельовом жертвоприношенію, кое Бог прима с благоволенієм. Овде є по потопной казни видимо у Ноевом жертвоприношенію, ком се Бог одзива с благословом.

Овде видимо и то, да Бог у лицу Ноя чини наново неки завѣт с родом човечіим. Тако видимо га гди благосиля Ноя и нѣгову породицу као год и Адама и Еву при ствараню — у раю: Раститеся и множитесь и наполните землю, и обладайте єю. (Быт. 9, 1.) Дає им неке повластице. Дає им власт да владаю свима животиняма. Дозволява им да се ране животинским месом; али да бы їй сачувао од крвопролитія — дає им и неке законе, кад им палаже: да животинску крвь несмелу пити. —

По толкованю отаца цркве, у Ноевом ков-

^{*)} Од овога се є избраний Божій народ звао и Еврейскій. — Ово су име нѣови недостойни потомци — саданьи Евреи (Чивути) до данас задржали.

чегу видимо преображенѣ благодатне цркве на земљи, у којој се спасавамо као и Ное — од потопа житејски страсти.

Ное њ живіо и управљао као патријарх Божиом црквом и породици својом девет стотина и петдесет година и то: шест стотина пре потопа; а триста петдесет после потопа. А затим њ умро, предавши као што сам напред споменуо, старешинство свом любимцу Симу, који њ живіо шест стотина година; а овај опет пак своим пріѣмницима, до Богом избраног Аврама.

Сад ѡ Богом Пріятелю мой! — А у идућем писму, видићемо даљ: Божіј уговор ѡ Аврамом. Од стране Бога дана му обећања, вѣрност Аврама, расплоћенѣ од иѣга избраног Божіег народа; а у овом Божию цркву, и т. д. Завршујући писмо праштам се ѡ тобом, у надежди да ћеш се ѡ овим задовољити докле времена добіем, те да ти даљ причаиѣ продужим.

Писмо четврто.

Са свршетком мог трећег писма, довршио сам ти кратко казиваиѣ: ѡ распространењу рода човечіег после потопа од Ноя и иѣгова три сына. О растеню и опадаию членова цркве за сво то време у потопству Ситовом, до Богом избраног Аврама. — Сад ево ме, Роде и Пріятелю мой! да ти даљ казиваиѣ продужим ѡ томе, како Бог и по трећій пут чини завѣт ѡ родом човечіим у лицу праотца Аврама, од ког се имаћаше размножити Избранный Божій Народ, у коме црква

Божія имаѣаше быти сачувана, до появленя на земљи, у раю Богом — обеѣаног избавителя света Исуса Христа.

Божій завѣт с Аврамом.

Видѣши Бог, да се род човечій опет завали у бездну зала нехте га више по свом милосрдію, и по даном обеѣаню, свом угоднику Ною, казнити. Но науми и по трећій пут чинити с родом людским завѣт, ради спасеня свое цркве т. е. обновити онай истый завѣт с Адамом и Ноем чинѣный. А за таково велико дѣло избра Аврама Гариног сына, кои у халдейской вароши Уру живляше, и заповѣди му да из халдейске землѣ — завичая свог изаѣе, и у ону земљу иде, у кою му он буде казао. И ако га послуша, рече му: „да ѣе благословен на земљи быти, да ѣе му се име прославити, и великій се Народ од нѣга намножити. Ктому, да ѣе сам Бог благосиляти оне, кои Аврама узблагосилаю; а проклети оне, кои нѣга прокуну.“ И заиста Аврам послуша Бога, ер се по Божіой заповѣсти са женом, отцем, сыновцем Лотом и с целим имаѣм исели из халдейске вароши Ура (хананску земљу,) у варош Харан. Овде му е умро отац. — А одавде се е упутио Сихему, ту му се яви Бог говорећи му: „Ову ѣу земљу твоем потомству дати.“ Аврам начини ту жертвеник и принесе Богу жертву. А затим се крене до места Ветиля, и ту свое шатре разапе принесавши ипак благодарителну жертву Богу.

Но после неког времена, глад га те землѣ припуди иселити се у Египет. Овде боѣши се

да не бы због лепоте своје жене Саре од безбожны Египтана убиен быо; договори се с њоме да кажу да му је сестра. И тако и учине. — Али Бог попусти казнь на Фараона због Аврамове жене Саре, и он је поврати мужу њном невредиму. А за тим одпусти Аврама из своје землѣ с целим иманѣм. Аврам се врати опет у Ветиль где Богу принесе жертву.

Деоба Аврама са своим синовцем Лотом.

Аврам и њгов синовац Лот, были су се здраво обогатили тако, да због многог скотоводства ког имаѣау, мораше се поделити. — Лот оде јорданском страном к Содому; а Аврам оде на восток к маврјјском дубу (расту.) где му се опет яви Бог говорећи му: „Прегледай целу ову земљу, од востока до запада; ер ѣу је теби и потомству твом дати.“ — И Аврам му принесе жертву. Овде му дође глас да му је синовац Лот силным непријетелѣм, кои је поробио и повалио Содом и Гомор — зароблѣн. Пође са своим момцима на брою 118 у потеру за њим, стигне непријетеля код места званог Дана, нападне га и разбје га. Ослободи свог синовца и сво зароблѣно жительство Содомѣ и Гомора. У повратку с побѣде изиђе му на сусрет Мелхиседек, свештеник вышнѣг Бога, кои принесе найпре благодарителну жертву Богу, а за тим нарани Аврама и войнике му лебом, и наци вином, и благослови га говорећи: Нек је благословен Аврам вышнѣм Богом, кои сотвори небо и земљу, и нек је прославлѣн Господ Бог, кои ти предаде непријетелѣ твов у руке твое,

(Авраме). И Аврам му даде десетак од свега добивеног непријатељског плѣна. —

Али праотац Аврам од ког се по Божијем обећаню имађаше наплодити великій народ, не-
имађаше деце; а постиго беше дубоку старост:
то му чисто и непонятно као човеку беше, да ће
му Сара као неродкиња; а к томе јошт и доста
стара моћи родити сына. Зато Бог, да бы га јошт
болъма уверіо и сваку му сумњу одклонио: изведе
га едном, и повтори му јошт еданред дано обећанѣ
— и показавши му на небу звезде, рече: „Умно-
жићу племе твоє ка звезде на небу. — А затим
му показа и судбину свога потомства: да ће бити
преселѣно у туђој земљи, где ће 400 година
робовати; а затим са многим богатством опет у
свою земљу повратити.“ И поверова Аврам Богу,
и бы оправдан. — Сара пак быяше нестрпѣлива
што нема деце — па да небы по нѣном миш-
леню без наслѣдника остала, даде Авраму свою
робиню Агару; коя роди Измаила. Али не быяше
овај Богомъ обећаный Аврамов наслѣдник. —

Аврам у свима своим дѣлима быяше Богу
угодан, зато учини Бог с њим завѣт, као и с
Адамом и Ноем, говорећи му: Поставлю завѣт
мои, между мною и между тобою, и
между сѣменем твоим по тебѣ в роды
их, в завѣт вѣчен. (Быт. 17,7.) А за овым
му рече: да се одсад неће выше звати Аврам:
него Авраам; *) а за знак утврђеног с њим
завѣта установлѣн бы закон обрезанія 3.432 год.
по створеню света, и кои се имађаше свршавати

*) Кое значи: Отац многи народа.

над сваким новорођеним мушким детету (обре-
зуюћи му крайню плот). — Сари пак рече: да
се неће выше одсад звати Сара: него Сарра,
и да ће є благословити и дати їой сына, кои ће
быти отац многи княжева и царева. — Но Ав-
раам ипак твѣдо немогаше веровати, да ће он
као столѣтний старац, и Сарра, као деведесето-
лѣтна баба моћи родити сына. Зато му свеви-
дѣій Бог, ком и тайне мысли срдца нашег пису
сакривене, рече: За цело ће ти Сарра родити
сына, и даѣши му име Исак, с коим бу я, као
и с тобом завѣт мой учинити. А благословићу
ти и Измаила, те ће се и од нѣга намножити 12
народа. — После овог Авраам испуни ново
установлѣный закон, обрезаши сву свою
мушку челяд, па и самог себе у 99. година
своє старости.

После овог догађая опет се є Бог явіо Авра-
аму под дубом маврійским у виду три човека,
коє є Авраам угостио, и гди му є од Божіє
стране опет повторено обећанѣ о Исаку. Бог не
хтео од овог праведног Авраама затаити ни казнь,
кою имаѣаше напустити на жителѣ Содома и Го-
мора, због нѣовог развратног и беззаконог живота.
— Овде є Авраам молио Бога да поштеди Со-
домляне; ако се међу нѣима пађе 50 праведны
людей. — И напоследку обећа му се Бог да ће
їй поштедити; ако се међу нѣима бар 10 праведны
налазе. Но на жалост небыаше ни єдног, до єдног
єдиног Авраамовог сыновца Лота, кога ангели по
Божіой заповѣсти с целом породицом, осим нѣ-
гове жене, изведоше у град Сигор. Но Бог имбеше
заповедіо, да се идући путем натраг не земе се не

само по тѣлу, но и по духу), као множество звезда на ведроме небу, и као песак покрай синѣг мора.“

После овог догађая представи се Сарра у осврну, које Лотова жена непослуша, зато бы претворена у слану стѣну. *) А Лот се са две кћери свисе — од кои се доцнѣе намножише: Моавитяни и Амонитяни. А Содом и Гомор, због развратног живота нѣвог жительствова быше по Божіој заповѣсти ватром с неба спалѣни, и претворени у слано море (**).

Аврам се е после овога догађая населио у герарской земљи. Овде е чиніо оно исто што и у Египту, да не бы због Сарре од незнабожаца убиен быо. Но Бог се е явіо у сну герарском Цару Авимелеху, и претіо му е страшным казнима, ако жену невредиму мужу свом не поврати. И тако Авимелех призове Авраама, врати му невредиму жену, богато га обдари, дозволивши му да може гдегод хоће у нѣговој земљи живити.—

Скоро за овим заче Сарра и роди сына као што рече Бог, и коме дадоше име Исак. У осмый дан по рођењу свршише над нѣм по даној им од Бога заповѣсти закон обрезанія. — Када беше дете понарастіо, виде га едном матери, гди се е Агариним сыном Измаилом игра и быше іој криво. Зато рече Аврааму, да Агару са Измаилом од себе отера. Али ово бы Аврааму противно,

*) Поред сланог мора до скоро се е налазіо едан сланный стуб, о ком се по преданію говорило, да е онај истый, у кои е Лотова жена за непослушност претворена.

***) Ово е Асфалтическо езеро у Палестини, које се зове іош: мртво море, слано море, што има много соли, а зове се и Лотово море.

но кад му и Бог рече то исто, онда Аврам послуша, и даде Агари на пут леба и воде, и одпусти е с дететом да тражи себи живленя где знаде. Тумараюћи Агара преко пустинѣ залута; а у исто іой време нестале воде. И сад іой утруђеной од пута и изнуреной жеђу предстојаше смрт заодно с дететом. С тешком срдачном больом остави дете под едном елом, и удали се од нѣга мало надалѣ, само да му муке и смрт очима невиди. — Али Бог чу плач Агариног детета, зато іой рече: Шта е Агаро! Небой се, узми дете, и ено тамо кладенац живе воде, напој га, ер ће од нѣга великій народ произићи. — Агара се после насели у пустинѣи Фаран. Сын іой быяше ловац, ког кад одрасте ожени мати с едном Египтянком, од ког се намножише Израилтяни.

Искушенѣ Авраама.

Бог хтеде іошт едном свог избраног Авраама на искушенѣ метнути, зато му рече, да му сына свог Исака на жертву принесе, ког Авраам по тврдой своіой верѣ к Богу и учини. Узевши сына свог Исака, одведе га на оно место *), где му Бог рече, и хтеде га на жертву принети, да га анђео незадржа — показавши му овна, кога на жертву заклати треба; а сына му рече да сачува невредима. — За ову безусловну послушност благослови Бог Авраама, и повтори с нѣм обећанѣ свое: „да ће му племе намножити (ра-

*) Место тога была е гора Морія или Моріаг, на восточной страни Єрусалима. После тридневног путованя из Вирсавіе стигао е на ию; а после се е ипакъ натраг вратио у Вирсавію а одавде у Хеврон.

127. години свог земног живота у граду Авроци. Горко плакаше и ядиковаше Авраам, над нѣным самртным остатцима; а затым ій сарани у двоубой пештери према Маври, кою за новце купио беше од хетейског Ефрона.

Наскоро за овим и Авраам, коє своіом старостѣу, коє смртѣу свога друга, беше здраво ослабіо. Зато призва єдном свог домоуправителя и рече му: я сам стар и можда ѣу скоро умрети; а тебе заклинѣм Богом неба и землѣ, да сыну мом Исаку неузмеш жену од халдейске кѣри: но од рода мог. — На ово му се по ондашнѣм обычаю закле нѣгов домоуправитель, да ѣе му желю испунити, зато се одма спреми за пут. Натовари камиле с богажнѣом и многим даровима, и крену се за у Меопотамію, ка Нахору Авраамовом брату. — Па дошавши до града, у ком овай обитаваше, стаде выше вароши код єдног кладенца, где варошка челяд воду заваѣау, и помоли се Богу говореѣи: Господе Боже! господара мог Авраама, уразуми ме, да могу данас дознати, кою си дѣвицу определіо да буде сапутница овог света нѣговом єдиницу Исаку. — Ево! я ѣу овде стати код овог кладенца, где дѣвице овога места долѣзе на воду, и нека буде невеста мог господара она, од коє будем воде искао; а она рекне: На, пій! А и камиле ѣу ти напоити.“ И где пре него што он ову молитву сврши, ето ти Ревеке, кѣр и Ватуила Намхоровог сына, где на воду иде. Она беше врло млада и лепа девойчица. Авраамов іой демоуправитель рече: „Девойко! дай ми мало воде да се напієм,“ на коє му она одговори: „Пій Господару! А и

ґамилама ґу ти воде из кладенца извадити,“ кое и учини. — За овим е он запита: чїя си ты девойко? на кое му она одговори: да с кћи Ватуила Нахоровог сына. Чувши он то, даде іой на дар єдне златне гривне и єдне минґуше, благодарєћи Богу што га е упутио ка кући Авраамовог брата.

Отишавши девойка кући изказа све редом своим домаћима, што іой се догодило, на кое нґн брат Лаван изиђе, и сврати Авраамовог домоуправителя на конак, где истый и испроси девойку, и одведе е господару свом Исаку, кои ступи с пњом у брак, у четрдесетой години свога возраста, и сад му отац преда іошт за време свога живота сву домаћу управу у руке. Авраам е од свои наложница имао іошт деце, но ове е обдаривши ій од себе одпустіо; а Исака е над целим Богом-даног му иманя господаром учиніо, и правим патриархалним наслґдвиком (од кога се избраний Божїй народ имаґаше намножити) по себи оставіо

Божїя Црква.

Када светой цркви и после потопне казни, поче грозити опасност и у самом Симовом потомству, онда се основатель нґн Бог побрину о одржаню нґном, избравши за то дґло, Авраама Тариног сына, коме предстояше велика будућност, и кои имаґаше бити родоначалник избраног Божїег народа; из ког се имаґаше родити давно желґный и очекиваный Месїа Христос семе женино, Богом обећано роду човечїем у лицу Ада-

ма при райском паденію. — Са Авраамом починѣ златный період за патріархалну цркву. — У колико беше црква пре Аврама занемарена: у толико сад напредоваше. Єр гдегод благочестіє напредує, ту се олтари множе, као што при Аврааму видимо, а где напротив слаби, ту се руше и разкопаваю; као што єдан пророк некада, кад Израилева деца у вери ослабили беу, ядиковаше: Господи! пророки твоя избиша оружієм и олтари твоя разкопаша Ш. Цар: 19,10 Али при Аврааму видимо множества олтара, и усрдно приноса, и честа Божія являня своіой цркви и нѣним членовима, с којима он неодлучно пребываше изпочетка. Као новост при овом трећем Божієм завѣту с родом човечіим, видели смо закон обрезанія, кои пре непостояше. — По толкованю отаца цркве у Мелхиседеку, свештенику вишнѣг Бога, кои Авраама благослови, видимо ясно преображенѣ Исуса Христа, кои имаѣаше быти свештеник по чину Мелхиседековом. А у приношеню леба и вина Мелхиседековом, преображенѣ новозавѣтне евхаристіє, *) коя се свршавала на лебу и вину. — У новоустановлѣнном обреду обрезанія, кои се над осмодневном рођеном децом имаѣаше свршавати, видимо преображенѣ тайне светог крштєня, а у одпущеной робинѣ Агари, преобраз одпадале еврейске синагоге, кою Христос прогна-; а у Сари пак, закономой супруги Авраамовой, преображенѣ Христове возлюблѣне цркве, с којом он вѣчно пребыва. И на последку: у приношеню Исака на жертву, видимо преобра-

*) Тайна светосъ причешѣа.

женѣ саме велике искупителне жертве за нас Исусом Христом принесене. —

Родоначалник еврейског народа родио се е 3.312 године; а умро е 3.487 године по створеню света. Живио е дакле Авраам свега 175 година, а затим као што е напред споменуто, јошт за живота свог предао е сву управу како домаћу тако и црквену у руке свом суну Исаку, и преселио се у вѣчност к предцима своима. Он е од синова своы Исака и Измаила саранѣн у ону исту двогубу пештеру *) према Мавриј, у којој беше саранѣна и нѣгова жена Сара. —

За сад прими ово; а другом ћу ти приликом, продужити повѣст далѣ: о завѣту с Исаком, о нѣговим синовима Исаву и Якову, о завѣту с последњим, о преселеню избраног народа по пророштву даном Авраму — у туђој земљи, до смрти Јосифа, кои бы причина томе преселеню.

Здрав да си ми пријне, и незаборави твог свагда доброжелећег ти пријатеља Илію.

Писмо пето.

Знам да те е любопиство морило да дознадеш шта е далѣ было, али ме имаш извинити што сам се мало задоцнио. О, да знаш ты пријне мой! е каквим се ја незгодама борим, докле ти

*) Ова пештера и дан данас постои: но е у рукама Турака, кои е као неку светиню чуваю. (Види 44 брой Световида 1862 год. „Опис гробова св. праотаца у Хеврону“) ту су саранѣни: Аврам, Сара, Исак, Ревека, Яков, Лія и Јосифѣ кромѣ Рахиле.

ово пишем, заиста были сваку погрешку опростію; па ма каква велика была.

Набрајати овде незгоде које ме окружавају, и раду ми на пут стају, било би пзлишно, а можда ти и досадно, но доста је кад ти о томе само напомињем, а ти ћеш се вальда и сам сетити, с каквим је тегобама са своју страна скопчана учитељска дужност. Но доста већ о томе. Ајдмо с помоћу Божиом даљ да наше започето дјело продужимо,

Божјий завѣт с Исаком.

Казао сам ти још пре, да је Исаак примио кормило управе како у домаћим; тако и у црквеним дјелима, још за живота отца свог, и да је у 40. години по жељи отчиној ступио у брак с Ревеком. Сад ћу да ти кажем, о томе, шта је после слѣдовало. —

После отчине смрти Исаак се из Мамврије пресели у Вирсавію. Овде га жена (која с почетка као и мати му беше неродкиња) у нѣговој шестдесетој години обрадује с двома близанчадма Исавом и Яковом *). Али царствуюћа за онда на тој земљи глад; принуди патријарха Исаака оставити Вирсавію. Он пође : у Египет; али му Бог заповѣди да се у Г... р пресели, које овај

*) По казиванію свештене Библије, Бог је још пре порађај обзнанію Ревеки да ће она родити близанчад, и да ће млађији бити бољи од старијег. — А и неки знаци при порођају Ревеке потврдише то исто. — При порођају появио се из матернѣ утробе најпре Исав, који је био сав црвен и ругав по тѣлу; а за њим Яков, који брата свог руком за пету држаше.

и учини. Овде му се яви Бог, и повтори му да-на обећаня нѣговом отцу Аврааму; а свр свега рече му: „да ће му благословити и намножити потомство, као звезде на небу, и дати им обећану земљу у наслѣдіе.“

После краткога времена мржня и ненавист ерарски жителя принуди патријарха Исака оставити Герар и изселити се у оближня пуста места, која се по св. писму иначе и добра герарска називаю. — Близу овог места код клятвеног кладенца яви му се ипак Бог, говорећи му: „Я сам Господ Бог твог отца Авраама, небойсе, я ћу и с тобом бити, и благословићу те и намножити племе твоє Авраама ради отца твог“ (Быт. 26,24). Овде начини Исак жертвеник и принесе Богу жертву. — Овде є родоначалник избраног Народа дуго живіо управляюћи црквом и породицом своіом.

Богом дани му синови напредовау под руководством отца свог, а кад мужески возраст достигоше, Исав се понайвише занимаше ловом, а Яков домаћим пословима. Исак радо имађаше Исава због лова, а Ревека беше выше Якову наклонѣна. Исав є слабо ценію свое првенство; ер дошавши єдном из лова гладан, продаде за скувано сочиво свое првенство брату свом Якову. — Када Исак беше здраво остарео, тако да и вид изгубіо беше, онда призва сына свог Исава и рече му: „Сыне я сам већ стар и рад сам да ти као првенцу мом, још за мог живота предам благослов отчински и домаће старешинство, но иди те штогод улови, и принеси ми, да те благословим, и патријархално ти право у руке предам. Али Ревека, која Якову выше беше на-

клона, употреби хитрост те Якову придобіє првенство и отчин благослов. На божи се Исавове освете над Яковом, одирати овог у Харан ка брату нѣном Лавану у Месопотаміи. Путући Яков замркне близу варошице Лузе код Ветиля, и ту преноћи. Овде є видіо у сну едне отегнуте лѣствице (мердевице) од неба до землѣ, на којима Господ сеѣаше, а ангели Божій силазау по њима. — Ту му се яви Бог и учини завѣт с њим говорећи му: „Небой се! Я сам Бог Авраама и Исака отаца твои, земля на којој спаваш света є. Ту ћу теби и потомству твоєму у наслѣдіє дати. — Ктoме намножићу племе твоє, као песак покрај синѣг мора.“

Яков пак за знак овог догађая, постави на истом месту едан камен као неко обелѣжѣ, и прозва га дом Божій. А затим даде тврду реч, да ако се са помоћу Бога здрав и читав натраг у дом отца свог врати, да ће на том месту десету част од целог свог имања Богу на жертву принети. А затим продужи пут свой далѣ ка уяку свом Лавану, кои имађаше две кѣри Лію и Рахилю. — Овде се код свог уяка погоди да га за млађу кѣр Рахилю одслужи 7 година, али по истеченію 7 година Лаван му не даде Рахилю, но Лію, коя имађаше бол у очима. Зато га Яков још 7 година одслужи, те добіє и Рахилю, где у продуженію двадест огодишнѣ службе код таста свог добіє крoме силног скотоводства и другог бo-богатства, још и 11 сынова, а имено: Рувима, Симеона, Левія, Юду, Исахара, Завулoна, Јосифа, Дана, Нефталима, Гада и Асира. Зато га таст из ненависти поче мрзити. Онда Бог

рече Якову: „Иди у землю отац а твои; а я ћу и тамо с тобом бити. Које Яков и учини призвавши едном сву своју челяд у полѣ, где му стадо беше, а одане да га таст нѣгов Лаван дознао небы, крене се потайно с целим своим иманѣм за у Ханаанску землю к отцу свом Исаку. После три дана дође глас и нѣговом тасту о овоме догађаю, кои одма нође за њим у потеру, и седми дан стигне на гори Галаади. Овде се Бог у сну нођу яви Лавану говорећи му: „Никакво зло да ниси Якову учинио; по пусти га нека иде с миром.“ И тако и буде, ер се Лаван помири с Яковом, *) благослови га с целом породицом, и врати се натраг. Яков пак принесе на истом месту Богу жертву; а затым продужи свой пут далѣ, гди е видіо полк Божій ангела. — Близу Јордана стигне му глас да му брат Исав иде насусрет са 400 людій, зато се побой освете те пошлѣ брату свом многе дарове да бы га умилостивіо; а затым раздели и своју челяд на оделеня. У првый ред стави слуге са скотоводством, у други робинѣ с њиним челядма, у трећій Лію и нѣну децу, а у четвртый Рахило с Јосифом, и тако преброде Јордан, а он заостане сам, и бораше се с њим ангел Божій у виду човека до уютру, **) ког Яков непушташе докле га неблагослови. Овде е он добио име Израиль, које значи: „Богоборац“ или „Богом-укреплѣный“

*) У варошици Масфи, коя лежи међу галаадским горама.

**) Боріо се Яков с ангелом у варошици Фанулу. — Ова варошица лежи близу реке Яблоке, гди се недалеко ова у Јордан улива.

од чег се доцніе Яковлѣви потомци прозваше Израилтяни.

После овог изађе Яков пред брата свог и поклони му се седам пута до землѣ, на коє му брат Исав пада у наручія, излюбе се и исплачу као браћа — покаже му Яков све своє сынове и имаѣ, и пошире се. Исав остане на оном истом месту у земљи Сир; а Яков се пасели у Ханаанску земљу у сихемскій град Силом. Ту начини жертвеник, принесе Богу жертву, и призва Бога Израилева.

После неког времена за овим, рече Бог Якову: „Изиђи из тог места, и иди у Ветиль, те живи тамо, и принеси ми жертву на оном месту, гди сам ти се явіо, кад си од брата твог Исав бегало.“ — Коє Яков и учини, принесавши тамо Богу жертву, где му се яви Бог, и рече му: да се одсад неће више звати Яков, но Израиль; а затим му рече: „Я сам твой Бог, плоди се и множи се, од тебе ће изиђи Цареви, Княжеви, и земљу ону, кою обећа Аврааму и Исаку отцу твою да ћу є теби.“ —

По овоме пође Яков к отцу свом Исаку, кои у Мавриі быаше болестан. У путу том роди му Рахиля и другог сына по имену Веніамина, и умре при порођаю, кою саранише у Витлєсму. *) После погребя своє жене Рахилѣ продужи Яков пут далѣ к Мавриі, ту пађе отца здраво слаба,

*) Веніамин, ког є Рахиля пре смрти родила, быо є Якову 12. сын. Остали быяу кои од Ліє, кои од други нѣгови жена а Веніамин и Јосиф од Вахилѣ, зато їй он врло радо имађаше, а остала їй браћа мрзау. —

кои после неког времена и умре у 88. години своє старости. Сынови га Исав и Яков саранише у двогубой пештери прама Мамврии међ гробовма Сарре и Авраама.

После смрти другог Богом-избраног патријарха Исака, стари се нѣгов сын Исав, врати опет у Сиир ка южном краю Палестине; а млађий и наслѣдний трећий патријарх Яков, заостане у Мамврии. — Он имаѣаше 12 сынова; но између своју највише любляше Јосифа, као првог сына, ког му е Рахила родила. Па зато остала браћа омрзну на Јосифа. Па шта выше кад овај још неке снє усни, онда још већу мрзост браће своє на се навуче, кои сад чекау саму згодну прилику па да му се освете. Он беше едном снѣ; да е с браћом својом у полѣ житно сноплѣ везивао, и сынови се нѣгове браће кланяју нѣговом снопу. А други пут е снѣ да му се кланяю сунце ме-сец, и дванаест звезда. — За овај га последњи сан и отац укори, говорећи му: „Шта то значи? „Зар ћу ти се я, мати, и браћа кланяти?“ Но ипак држаше да може у том быти нешто и истине као што е после и было.

Едном посла старий Израиль Јосифа ка браћи својой у Сихемска поля, да виде шта раде. Но Јосиф иј овде не нађе, ер су были отишли ка Дадаиму. *) Зато предузме и ои пут за нѣима. Видећи га браћа издалека, науме га убити, но на молбу Рувима баце га у едну яму, (одакле

*) Датаим е варошица, коя лежи близу Таворске горе и езраелске долине, коя е обловала попашом за марву.

га овај мисляше кришом извадити, и отцу послати.) У исто време пређу поред њи неки мадіяски трговци, носећи разны еспана за у Египет. Юда сад предложи браћи, да Јосифа као роба продаду овим трговцима, за двадест златица *) које ови извадивши Јосифа из яме и учине без Руфимовог знања. — А ради свог код отца оправдана, заколю едно яре, и крвлю му од истог попрскаю альницу, коју су с њѣг скинули, и поднесу е старом Якову говорећи му: „Да пів ово альина твога сына, коју смо мы у шуми нашли.“ Познавши Яков альницу свог сына, плакаше и ядиковаше над њом неутѣшно; ер мисляше да су га зверови поели. —

Трговци, кои су Јосифа купили, кад у Египет дођу, продаду га Пентафріи, едном царском великашу, кои видећи у њѣму разборита младића, постави га за управителя свою свои добара. — Но пад Јосифом не біау се свршила сва страдања, ер у Пентафріе быяше развратна и нечестива жена, коя хтедіяше Јосифа навести, да е њіоме блуд проводи. На које кад Богом руковођеный праведный Јосиф несаизволи: онда га сосуд нечестивог духа Пентафріева жена, код мужа обтужи, па ю е Јосиф обезчестити хтео, и овај баци Јосифа у тавницу. Али Бог быяше е невиным Јосифом и у тавници; ер он добіе повереніе код тавничара, зато га овај постави старешином, над осталим заточеницима.

Скорѣ после Јосифовог затвора, падну код Фараона у немилост два њѣгова великаша: едан

*) То е неки новац, ког я овде незнам данашню вредност опредѣлити.

кои беше надзиратель над елом; а другий, над пићем, Фараон иј баци у тавницу, и тавничар иј преда Јосифу. — Едном видећи иј Јосиф цевеселе, зашита иј, шта им е? На кое му они одговоре: да су нешто снили; а нема ко, да им сие протумачи. — Тако му онај, што над царским пићем беше, рече, да е сніо: „Едан чокот са три лозе, кои е и процветао и сазрео, и од ког е он грозд узабрао, у чашу Фараонову исцедио и у руке му е предао.“ — А други што над царским елом беше, рече да е сніо: „Да на глави носи три котарице, од кои горня быяше пуна свакояки колача за Фараона спремлѣны; но птице летау над њим, и грабљау исте.“ —

Јосиф Богом — умудренный, рече им: „Ты што си сніо три лозе на чокоту, то су три дана, па ће те Фараон помиловати. но немой ме онда заборавити, проговори за мене кою реч Фараону; ер невино овде страдам. — А ты, што си три котарице сніо — то су три дана па ћеш быти обешен, и птице ће ти тѣло на вешала клювати.“ И тако и буде. Фараон славећи крстно име, опомене се свог затвореног винара и пусти га; а онога другог изведе из тавнице и обеси. Али ослобођеный Фараонов винар заборава на Јосифа добротвора свог, и тако ти Јосиф пробави у тавници іошт две годице, уверен да Бог добре незабавля.

Бог, кои никог незабавля, наскоро опрости тавнице свог праведног Јосифа. Фараон усни едан сая, кои му нико незнађаше протумачити. Сад се онај што над Фараоновым пићем беше, сети Јосифа, и каже Фараону како му е у тав-

ниці Іосиф сан протумачію. Фараон одма заповѣди да се Іосиф из тавпице пусти, и пред нѣга изведе, ков одма буде учпнѣно. Затим му почне казивати шта в снію, а имено: „Да є у сну видію, где су из Нила *) изашле седам дебелы крава и почеле пасти; но дѣ су за нѣма изашле и седам мршавы, и повле оне прве, па и пак мршаве остале и у том се в пробудію. А пошто в опет заспао, снію в да су из єдног стабла изникли седам пуны и єдры класова, а за нѣма израстли седам малы и учмалы, и ови учмали поели оне прве єдре класове. Онда Іосиф рече Фараону: „Честитый Царе!“ Я сам прост човек, као и други люди, но Бог отаца мои, коме я дапонофу служим, умудриће ме, те бу Цару добро протумачити сан.

„Седам дебелы крава, и седам єдры класова, значе єдно исто, т. є. седам родны година, ков ће єдна за другом слѣдовати. А седам мршавы крава, и седам учмалы класова значе седам неплодны и гладны година, ков ће за онима пероднима єдна за другом слѣдовати. А што си єдно за другим снію, то ће се ово паскоро догодити. — По добро бы было честитый Царе! кад бы нашао єдног мудрог и паметног човека, кои бы за седам плодны година од сваког човека, петый део жита покупио по целой твоіой царевини, и у царске амбаре сместию, па кад глад наступи, да народу дав како не бы од глади помрѣо.“

Цару се и нѣговым великашима ове речи допадну. Зато рече Цар: Я другог човека па коме

*) Река коя тече кроз Египетскій предѣл.

Божій дух почива као што си ты, немам. Зато ево те поставилям над целим моим царством, буди раван мени, само царскій престол задржавам за себе; а осталу ти царевину предаѣм! За овим му даде царскій прстен, златаи ланац, обуче га у белу альину, постави га на своя царска кола, и заповѣди великашима да га кроз народ проведу и вичу: „клавяйте се.“ И тако ти Јосиф, за свою неправедно претрпѣну казнь, буде од Бога награђен.

Сада Јосиф поче сабирати жито, и напуни све царске амбаре. А кад глад настаде, онда раздаваше народу. Иста наступивша глад, владаше и халдейском земљом, где Јосифов отац, са осталим синовима живљаше. Па, чујући Јаков, да у Египту има пшенице на продаю; пошлѣ тамо своѣ синове, да му пшенице купе. — Ови дошавши пред Јосифа нѣи числом десет, падну пред нѣим ничке на земљу и поклоне му се, немогавши га познати, но он нѣи познаде, и сети се онога сна, ког беше снѣо; док ѣ још код отца у завичаю свом быо. Он им се нехте показати, но шта выше, чиняше се да еврейскій ѣзык неразуме. Зато јѣ преко толмача запита: Одакле су? А кад му ови одговорише да су из халдейске землѣ, сви нѣи десеторица синове едног отца, и да имаю још едног млађег брата (Веніамина,) кои ѣ код отца остао, онда се Јосиф на нѣи осече, говорећи им: Вы сте уводе, и дошли сте земљу нашу прегледати! Узалуд се они сад правдау, да су поштени люди, и да су у отца нѣи были дванајсторица, но едног нестало и т. д. ер им то ништа непомогаше. Јосиф сад заповѣди да се

едан од њи натраг врати, и за уверенѣ најмлађега брата доведе; а остали деветорица да у затвор остану. Но после тридневног отвора изведе њ љосиф преда се, преиначи прву заповѣст и рече им: „Сад љу вас пустити кући вашој; а само љу едног од вас у залогу задржати, докле ми вашег млађега брата недоведете.“ — Ови држећи да љосиф незна еврейскій, стау се измеђ себе ясним гласом разговарати: „како тражи Бог сад од њи невину крв брата њиног љосифа.“ На ове се речи љосиф уклони на страну и исплаче; а затим на очиглед свима веже Симеона, и баљи га у тавницу, а остале пусти кући издавши заповѣст, да се свима вреће са житом напуне, и сваком да се новци што е донео натраг врате — т. е. да им се кришом у вреће метну.

Яков, видећи да му сад јошт едног сына нема, даде се бризи. На бојећи се, да не бы и Вениамина најмлађега изгубио; несмеђаше га у Египет са осталом браћом послати. Али глад га принуди да сынове онет у Египет за жито пошлѣ, и тако сад мораде и Вениамин ићи. — Сад њ љосиф прими врло лепо, запита њ љосифа за отчино здравлѣ, и да л' им е тай, ког су сад довели, најмлађиј брат? Благослови Вениамина, оде на страну те се исплака; а затим пусти Симеона и задржи њ љосифа све на ручак. После заповѣди да се свима вреће са житом напуне, и новце сваком онет у врећу натраг метну; а у врећи најмлађега рече да се и њгова сребрна чаша метне, и тако њ љосифа одпусти. — Но почем су мало од града измакли, пошлѣ потеру за љима, коя њ љосифа стиже говорећи им: „Зашто добро са злим враћате? зашт да украдете чашу

господара мог?“ — Но ови познавајући себе у том невини, почну се правдати говорећи: „Ако се нађе та чаша у нас, нека смо сви робови твоме господару.“ Али какав њи стра обузме, кад се чаша нађе у Вениаминову врећу. — Врате се сад сви к Јосифу, који стаде на њи викати: „Како сте се усудили јошт и красти!“ Онда Јуда привати реч па рече: „Господару! ево нека смо ти сви робови, ер и да ти се правдамо, знам да нам веровати нећеш.“ Онда им Јосиф рече: „Јоћу само онога, у чијој се врећи наша чаша.“ На кое Јуда одговори: „Господару! ево мене место брата мог, ер сам се за пѣга отцу подемчио нити се смем без пѣга патраг отцу вратити.“ На ово се Јосиф немогаше выше од плача уздржати, већ бризне плакати говорећи им: Я сам ваш брат Јосиф, ког сте вы продали,“ а затым загрли Вениамина.“ *) На ово се остала браћа обезекну; но он им рече: „небойте се приђите к мени!“ Излюби се с њима као с браћом и опрости им кривицу. —

Глас да су Јосифова браћа дошла, дође и до Фараона, кои се врло обрадуе, и поручи Јосифу да отца и браћу у Египет досели, кое Јосиф и учини, пославши по браћи отцу свом кола и многе дарове, и поручивши му да се к њму у Египет пресели с целом породицом, ер ће глад још пет година трајати.

*) Јосиф зато толико радо имађаше Вениамина, што бьяу обоица од Рахилѣ.

Сеоба Израилтяна у Египет.

Кад допаде Якову глас, да му е сын Іосиф іош жив, и іош владар над Египтом, диже се са целом своіом породицом и принесе Богу жертву, код клятвеног кладенца, *) где му се яви Бог и рече: „Якове! немој се плашити, но иди с целим твоим домом к твоєму сыну у Египет, а я ћу и тамо бити с тобом, и умножи ћу ти племе твоє.“ —

За овим се Яков диже с целом породицом своіом на броју 75 душа и с целим своим имањем и пође за у Египет 17.08 године по створ. света. Чувши ово нѣгов сын изађе му на сусрет, где се с отцем после толиког дугог растанка састаде, поздрави и излюби. А за тим га изведе с целом породицом пред Фараона, који даде старом Якову и нѣговой породици Гесемеки **) предѣл који беше обилан пашом, и врло добар за скотоводство.

Кад се е Яков изселио у Египет, онда имађаше 130 година. И у Египту поживе іош 17 год. а затим поче здраво слабити. Зато призва едном сына Іосифа, и закле га да га по смрти несарани у Египегу, но у халдейској земљи са отцевима своима Авраамом и Исаком. — И Іосиф му се обећа желию испунити, и исто потврди клетвом. А стари се Яков поклони краю Іосифовог жезла.—

*) Овај се кладенац зато клетвеном називао, што е код нѣга Авраам са герарским Царем Авимелехом саюз мира заключіо, и клетвом повртдіо. —

**) Юго-источна част Египта.

После неколико дана за овим, видећи Яков да му се в смрт већ приближила, призва сына свог Јосифа са два њгова сына Евремом и Манасіем, и захте да иј благослови. Зато Јосиф постави пред њим децу своју по старешинству стариег Манасію с десне стране, а Еврема млађега с леве стране. Али Яков промени руке кресто-образно, и метне десну руку на главу Еврема; а леву на главу Манасіе, кое Јосифу бы криво говорећи: „Не тако отац, Манасія е стари на њга метни десну руку.“ На кое му старац одговори: „Знам сыне! Знам! но овај ће ти бити у свету знаменити.“ — И благослови Јосифову децу именов Бога Авраама и Исака, и рече Јосифу: „Я умирем, но Бог ће вас по времену повратити одавде у земљу ваши отаца. А затым призва све свое сынове, да им будущност предскаже, и предсказа судбину сваком по наособ. А Юду пайвише похвали, и прорече му, да ће се из њговог племена родити Христос говорећи: Не оскудѣет Княз от Юды, и вожд от чресл его, дондеже приидут отложена ему, и той чаяніе языков. (Быт. 7, 10.) За овим умре старыи Израиль у 147 години свога земнога живота, и плакаше за њим њгова породица по ондашнѣм обичаю 40 дана; а после Јосиф измоли од Фараона одобрень, да смртне остатке свога отца, по њговом самртном завѣштанію, у ханаанской земли сарапити може, кое Фараон и одобри. И тако ти старога Якова и Божіег пророка, као што сам и напред напоменуо у 130-ой у ханаанской; а у 17 години земног живота у Египту поживльшой, сынови међ гробовима

Авраама и Исака у маврејској пештери погребше, а затим се натраг онет у Египет повратише.

Израиљевим децама быаше врло лепо у Египту, за живота њиног брата Јосифа *) који в око 80 година заедно с Фараоном као владар у Египту управљао. Али после њгове смрти други наступивши владари Египта, нехтедоше знати за њгове заслуге, и тако Израиљани због њиног плођења и вере быау у највећем степену гоњени и мучени. И сад испуни оно Божје пророштво дано праотцу Аврааму: да ће њгово племе преселѣно у туђој земљи, где ће бити дуго време угњѣтено и озлоеђено.

Јосиф в живіо свега 110 година. После в себи оставіо као што в и напред напоменуто, два сына, Еврама и Манасію. На самртной постелји оставіо беше аманет као и отац му Яков, да му се кости са временом у Ханаанску земљу пренесу, говорећи: „Посѣћенѣм, коим ће вас Бог посѣтити и извести одавде у ону земљу, за коју се кле отцевима нашим, Аврааму, Исаку и Якову. Понесите одавде и мое кости и преселите ій тамо.“ (Быт. 8,25.)

*) Египтяни звау иначе Јосифа именован Ісоптомфаних, ко в му в Фараон наденуо, кад га в оженіо са Асанетом кћерию илѣпольског жреца Петефрія, и кад га в владаром равна себи поставіо.

Р19

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ

Р19 Сх II 776/1.2

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ

P₁₉SrII #76/1.2